

JP "Srbijašume" Beograd

**GODIŠNJI PROGRAM UPRAVLJANJA RIBARSKIM
PODRUČJEM "GOLIJA" ZA 2023. GODINU**

Stručno lice
Alan Koljukaj

dipl.inž.polj.

Beograd, 2022.god.

PRAVNI OSNOV

Na osnovu čl.17. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („*Službeni glasnik RS*“, br. 128/14 i 95/18 - *dr. zakon*), korisnik donosi Godišnji program upravljanja ribarskim područjem za 2022.godinu.

Članom 19. ovog zakona predviđeno je da Godišnji program upravljanja ribarskim područjem sadrži:

- 1. procenu biomase i ribolovnog pritiska na riblji fond na osnovu godišnjih statističkih pokazatelja ulova ribolovaca i ribara;**
- 2. dozvoljeni godišnji i dnevni izlov ribe po vrstama;**
- 3. dinamiku poribljavanja ribarskog područja po vrstama i količini riba, vremenu i mestu poribljavanja, kao i potrebna novčana sredstva;**
- 4. mere i način zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda;**
- 5. program edukacije rekreativnih ribolovaca;**

Godišnji program upravljanja RP „Golija“ za 2023. godinu donosi se na osnovu Programa upravljanja RP „Golija“ za period 2023-2032. godina i sprovedenog monitoringa u 2021. godini.

1. PROCENA BIOMASE I RIBOLOVNOG PRITISKA NA RIBLJI FOND NA OSNOVU GODIŠNJIH STATISTIČKIH POKAZATELJA ULOVA RIBOLOVACA I RIBARA

Procena biomase i prirasta ribljeg fonda

U Tabeli 1. prikazan je odnos između konstantovane biomase, realne i potencijalne produkcije konstantovanih ribljih vrsta u vodama parka, nakon sprovedenog monitoringa u 2021. godini.

Tabela 1. Odnos biomase, realne i potencijalne produkcije ribljih vrsta u značajnim vodama ribarskog područja „Golija“ **posle monitoringa u 2021.g.**

Reka	Brevina (Rudno)			Brusnička			Brvenica			Studenica (Man.Studenica)			Studenica (Radočelo)		
	bm*	rp*	pp*	bm	rp	pp	bm	rp	pp	bm	rp	pp	bm	rp	pp
potočna pastrmka <i>Salmo trutta</i>	15,66	10,99	18,7	22,9	11,89	21,32	24	13,64	15,46	0,84	1,2	3,2	2,6	-	15,44
potočna mrena <i>Barbus balcanicus</i>				6,1	5,26	5,67	9,63	12,66	10,63	15,22	18,4	58,02	7,5	13,87	44,56
dvopruga uklija <i>Alburnoides bipunctatus</i>							1,5	8	1,65	4,4	4,9	16,77			
dužičasta pastrmka <i>Onchorynchus mykiss</i>															
Reka	Studenica (kod skretanja za Tišnicu)			Moravica			Golijska								
vrste.riba/prod.	bm	rp	pp	bm	rp	pp	bm	rp	pp						
potočna pastrmka <i>Salmo trutta</i>	5,02	2,75	36	5,92	-	49,5	2,54	2,75	31,5						
potočna mrena <i>Barbus balcanicus</i>															
Peš <i>Cottus gobio</i>															

* (bm) biomasa; (rp) realna produkcija; (pp) potencijalna produkcija u kg.

U tabeli 1. Prikazana je procenjena biomasa, obračunata na osnovu eksperimentalnog ulova, za potrebe monitoringa koji je sproveden u 2021. godini.

Rezultati monitoringa ribljeg fonda iz 2021.g. ukazuju na dalji pad abudance, biomase i produkcije populacije potočne pastrmke u reci Studenici.

Procena pritiska na riblji fond u odnosu na statističke pokazatelje ulova je zbog malog broja dostavljenih E1 obrazaca procenjena na dva načina.

Prema realnim podacima i prodatim dozvolama tokom 2018. godine prodato je 9 godišnjih dozvola za rekr. ribolov uz ukupan evidentirani ulov u 2018. godini od 0,7kg potočne mreše u ukupnoj količini od 5 komada i 4 komada potočne pastrmke u ukupnoj masi od 1,1 kg. Tokom 2020. god. na ribarskom području prodato je 29 godišnjih i 14 dnevnih dozvola, uz ukupan evidentirani ulov u 2020. godini od 1,75kg potočne mreše u ukupnoj količini od 12 komada. Tokom 2021. god. na ribarskom području prodato je 26 godišnjih i 1 dnevna dozvola, uz ukupan evidentirani ulov u 2021. godini od 2,15kg potočne mreše u ukupnoj količini od 16 komada. Evidentiran pritisak na potočnu mrešu od strane rekreativnih ribolovaca tokom 2020. i 2021. godine, bi se kretao kao u tabeli 2.

Tabela 2: Pritisak na potočnu mrešu ostvaren od strane rekreativnih ribolovaca tokom prethodne 4 godine

Ulov potočne mreše/godina	2018	2019	2020	2021
komada	5	15	12	16
kilograma	0.7	1,95	1,75	2,15
prosečna masa jedinki u kg	0,14	0,13	0,15	0,13

Na osnovu rezultata monitoringa sprovedenog u 2021. godini, vrednosti realne produkcije na dva ispitivana sektora na reci Studenici za navedenu vrstu se kreće od 13,87 do 18,4 kg po km rečnog toka, pa bi se realizovani pritisak (iskazan evidencijom ulova u prikupljenim E1 obrascima) od 1,75 u 2020, odnosno 2,15 kg u 2021. godini mogao smatrati beznačajnim sa stanovišta prirodnog obnavljanja navedene vrste.

Sa druge strane prema Programu, na celom ribarskom području pastrmka se lovi po principu „ulovi pa pusti“ pa bi teoretski ribolovni pritisak na pastrmku iznosio 0 kg/km. Ne može se sa sigurnošću utvrditi koliko se pastrmke izlovi nepoštovanjem propisanog režima i/ili drugim oblicima krivolova, kao i stopa preživljavanja ulovljene pa puštene ribe.

Usled malog i nepouzdanog uzorka prikupljenih E1 obrazaca, nemoguće je napraviti analizu i procenu pritiska na riblji fond, pa je zadržan ranije usvojeni princip procene koji je obrazložen u sledećem pasusu.

Prema ranije usvojenom principu, a zasnovanom na anketi, utvrđeno je da je prosečan broj ribolovaca koji peca u okviru ribarskog područja "Golija" relativno mali, prosečno oko 10 ribolovaca dnevno (najviše na Studenici). Ako podjemo da tokom 60 dana svaki ribolovac ulovi dnevno po 5 komada prosečne mase oko 0,15 kg ili 0,65kg potočne mreše, u tom slučaju bi ukupno ribolovno opterećenje iznosilo oko 350kg. U tom slučaju bi projektovani pritisak iznosio oko 350 kg, a što je prema monitoringu iz 2021. g. manje od produkcije potočne mreše u reci Studenici, koja iznosi oko 450 kg (ribolovni deo od Devića do manastira Studenica, oko 30 km). Sa druge strane ova procena je maksimalna i približna biomasi koja iznosi oko 400 kg samo u reci Studenici.

Imajući u vidu sve navedeno, a u cilju maksimalne zaštite ribljeg fonda, a posebno stanje populacija potočne pastrmke prema rezultatima monitoringa iz 2019. i 2021.god.na svim ribolovnim vodama ribarskog područja "Golija" potočna pastrmka se u periodu ribolova, tokom 2023. godine, može pecati isključivo po principu "ulovi pa pusti".

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Dozvoljeni godišnji ulov riba (okvir ribolova, žetva) zasnovan je na sadašnjem stanju ribljeg fonda, godišnjem prinosu i količini koja se može godišnje izloviti, a da se sačuva osnovni riblji potencijal.

Prema članu 20. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda ("Službeni gl. RS", br. 128/14 i 95/18 - *dr. zakon*) korisnik ribarskog područja koje se nalazi u nacionalnom parku ili drugom zaštićenom prirodnom dobru dužan je da Program upravljanja ribarskim područjem uskladi sa Planom upravljanja zaštićenim područjem. Na osnovu navedenog zakonskog propisa, Program upravljanja usklađuje se sa Uredbom Vlade Republike Srbije. ("Službeni glasnik RS", broj 45/2001) o proglašenju Parka prirode "Golija" prema kojoj su na području Parka izdvojene tri zone zaštite (I, II, III stepen). **Svi predviđeni vidovi rekreativnog ribolova se predviđaju u zonama u kojima je određen III stepen zaštite.**

Na svim ribolovnim vodama parka prirode "Golija" potočna pastrmka se u periodu ribolova može pecati samo na veštački mamac, odnosno veštačku mušicu isključivo po principu "ulovi pa pusti".

U delu reke Studenice od granice zaštićenog područja (odnosno ribarskog područja) do uliva reke Braduljice i na delu Brvenice od granice područja do sela Gradac, dozvoljen je ribolov potočne mreke u ukupnoj dnevnoj količini od 2kg, pri čemu minimalna dozvoljena lovna dužina za potočnu mreku iznosi 15 cm.

3. DINAMIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA, KAO I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

Tokom 2023.godine, planirana poribljavanja ribolovnih voda ovog područja, su u skladu sa obrazloženjem datim u tački 10. Programa upravljanja RP Golija 2023-2032. godine. Poribljavaće se reka Studenica sa mlađi potočne pastrmke odgovarajućeg haplotipa (ispitanog porekla) u količini od 10 000 jedinki uzrasta 0+ i 10 000 jedinki uzrasta 1+, u kasnu jesen.

Tabela 3. Novčana sredstva potrebna za nabavku mlađi potočne pastrmke kojima će biti poribljena Studenica na osnovu orjentacionih cena iz prethodnog perioda

Godina	Uzrast	Komada	Novčana sredstva (RSD)
2023.	0+	10.000	1.050.000,00
	1+	10.000	1.050.000,00

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE I ODRŽIVOG KORIŠĆENJA RIBLJEG FONDA

Na osnovu sveobuhvatne hidrobiološke analize tekućica na području Parka prirode "Golija" može se reći da je u pogledu kapaciteta staništa većina navedenih ekosistema (potoci, reke) nedovoljno i/ili neadekvatno iskorišćeno od strane ribljeg naselja i da se produktivnost ribljih populacija određenim merama može povećati.

Posebna staništa riba su pojedine ribolovne vode ili njihovi delovi značajni za biološke potrebe riba: mrest, zimovanje, rast, ishranu i kretanje/migraciju. U posebnim staništima trajno nije dozvoljen svaki vid ribolova, kao i bilo kakve druge aktivnosti koje ometaju mrest, razvoj i kretanje riba, osim ribolova u naučnoistraživačke svrhe, kao ni vađenje peska, šljunka, kamenja i panjeva, niti preduzimanje radnji kojima se narušavanjem ekoloških odlika ribolovnih voda ugrožava riblji fond. Istraživanjima populacije pastrmki za potrebe monitoringa 2016, ustanovljena su dva posebna staništa riba na ovom području i to:

- **ceo tok reke Izubre** (N:43.25.007; E:20.23.302 do N: 34.25.148; E: 20.26.547, prema topografskim kartama 1: 25000 u „OziExplorer“) i
- **gornji tok reke Brevine (od izvorišnih delova do mosta ispod naselja Rudno** N: 43.25.316; E: 20.29.274 do N: 43.28.080; E: 20.28.258; prema topografskim kartama 1: 25000 u „OziExplorer“)

Najvažnije mere koje ćemo tokom 2023. godine sprovesti su:

- Tokom mrestne migracije potočne pastrmke u periodu oktobar - novembar, pratićemo ova kretanja u cilju prepoznavanja delova rečnih staništa koja su pogodna za mrest potočne pastrmke. Cela ova područja (migratorni put, prirodno plodište) predstavljaju posebna staništa riba. Identifikovana posebna staništa riba ćemo u doba mresta pojačano čuvati, a tokom godine kontrolisati njihovo stanje kao i preduzimati mere u slučaju njihovog zasipanja ili drugog oblika narušavanja.
- U cilju zaštite populacija potočne pastrmke, kao najznačajnije ribolovne vrste u vodama ovog ribarskog područja, **tokom 2023. godine dozvolićemo ribolov samo po principu "ulovi pa pusti"**.
- **Ribolov po principu "ulovi pa pusti" kao i svaki drugi oblik ribolova trajno nije dozvoljen na vodama koje su proglašene za posebna staništa riba, kao i na delu toka Studenice od mesta Dajići do hotela "Radočelo" na kome važi potpuna zabrana ribolova tokom 2023.godine.**
- **Takođe, ribolov nije dozvoljen tokom 2023.g. od hotela "Radočelo" do manastira "Studenica" zbog poribljavanja ovog dela.**
- Spreći ćemo pokušaje svakog samoinicijativnog, nestručnog i neadekvatnog poribljavanja, a posebno unošenje neke alohtone vrste u vode Parka prirode „Golija“.

- U vezi sa prethodnom merom, a u saradnji sa inspekcijom kontrolisaćemo rad postojećih ribnjaka u okviru Parka i upozoravati vlasnike da tehničkim merama spreče izlazak jedinki kalifornijske pastrmke u vodotok.
- U cilju zaštite i očuvanja kvaliteta vode ribarskog područja u granicama I klase (oligosaprobna voda) i nepromenjenog ekološkog statusa preduzećemo mere posredstvom i u saradnji sa inspekcijom organima koji su nadležni za poslove zaštite životne sredine.

5. PROGRAM EDUKACIJE REKREATIVNIH RIBOLOVACA

Edukacija rekreativnih ribolovaca podrazumeva izradu štampanog edukativnog materijala u vidu brošure, sa zakonskim i podzakonskim pravilima ponašanja rekreativnih ribolovaca na ribolovnoj vodi. Ovaj štampani materijal biće podeljen ribolovcima pri kupovini godišnjih dozvola.

Osim ovoga organizovaćemo minimalno dva tematska ribolovna skupa (edukacije), na kojima će se promovisati dobre strane bavljenja rekreativnim ribolovom, kao i uvođenje u svet rekreativnog ribolova mlađe populacije, sa posebnim osvrtom na specifičnosti lova i principa održivog gazdovanja vrsta koje su zastupljene. Ove aktivnosti imaju za cilj povećanje broja ribolovaca koji će se u budućnosti ovom aktivnošću baviti, a u skladu sa tendencijom očuvanja i uvećanja ribljeg fonda.